

A 1805/hållbart

Framlagt av Mittengruppen
Behandlas i Utskottet för ett hållbart Norden

**Medlemsförslag
om åtgärder mot övergödningen av Östersjön****Förslag**

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förhandla fram modeller för nordiskt-baltiskt samarbete för att sprida gips och strukturkalk i Östersjöområdet, med det gemensamma målet att avsevärt minska på fosforutsläppen

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar om

att vädja till de baltiska parlamentariska forumen att främja användningen av gips och strukturkalk som en snabb metod på kort sikt för att minska fosforutsläppen och därmed, övergödningen av Östersjön

Bakgrund

Sverige och nu även Finland har hittat en kostnadseffektiv och snabb metod för att kraftigt minska övergödningen av Östersjön från jordbruket. Svaret är gips (kalcium-sulfat) och strukturkalk. Dessa metoder ersätter inte mer långsiktiga lösningar, men är ett gott alternativ på kort sikt för kustområden med passande jordmån som lerjord. På lång sikt är t.ex. teknologiforskning, odlingsrådgivning och olika former av avrinningsområden att föredra. Men nu är det dags för de nordiska länderna att föra fram dessa relativt kostnadseffektiva lösningar till hela Östersjöområdet då alla former av aktion behövs för att förbättra Östersjöns tillstånd.

Ungefär hälften av kvävebelastningen och dryga 60 procent av fosforutsläppen i Östersjön kommer från jordbruket, enligt statistik från Finlands åtgärdsprogram för Finlands havsförvaltningsplan¹. Med förutsikten att sänka utsläppen med 30 till 50 procent, så har Sverige, som nu behandlat uppemot 55 000 fälthektar med strukturkalk, nu för avsikt att behandla upp till hundratals tusen hektar². Nu satsar Finland på gips-spridning efter en två år långt pilotprojekt i Egentliga Finland. Pilotprojektet har visat på en 50 procents sänkning av partikelfosfor, som lätt sköljs ut i vattendragen och

¹ Finlands miljöministerium. 2015. <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/remisser-och-yttranden/esbo-arenden/2015-finland-havsmiljon/finland-forslag-atgardsprogram-havsmiljon-5522-2015.pdf> Hämtat 27.1.2019.

² Sandberg, Monica, Åbo Underrättelser. 30.8.2018. <https://www.pressreader.com/finland/abo-underrattelser/20180830/281659665910058> Hämtat 27.1.2019.

därmed ut i Östersjön³. Effekten av gipset håller i hela fem år och inga negativa effekter på mångfalden i vattendragen, såsom på musslor, fisk och vattenväxter, har kunnat observeras⁴. I Litauen finns en studie som visar att strukturkalkens fosforbindande förmåga är märkbar ännu tio år efter kalkspridningen⁵.

Gipsbehandlingen är på kort sikt förmånligare än andra existerande metoder för att minska på fosforutsläppen. Till exempel beräknas buffertområden eller åkerrenar kosta 220 euro per minskat fosforkilo, medan gipsets prislapp per minskat fosforkilo är 70 euro⁶.

Finland, Estland, Polen, Danmark och Sverige gör tillsammans årligen fosforutsläpp på upp till 8 000 ton fosfor. Med gipsbehandlingen, så kunde jordbrukens utsläpp sänkas med 1 500- 2 000 ton i året⁷. Alla markområden eller all jordmån är inte lämpad för gipsbehandling som förutsätter lerjord, men t.ex. i Finland är över 500 000 hektar lämplig för denna metod⁸. Rent gips för denna behandling fås som en sidoprodukt från olika industrier och kraftverk, men även naturliga källor för gips kan användas för metoden, t.ex. från det naturgips som produceras i Lettland. Förutsättningen är naturligtvis att kalken inte innehåller tungmetaller eller radioaktiva ämnen.

Forskningen bör fortsätta i snabb takt kring Östersjön, redan nu har försök till samarbete mellan nordiska länder och Polen satts igång. Östersjön kan inte vänta, nu behöver vi agera också med snabba metoder, i tillägg till mer långsiktiga metoder, för att det känsliga innanhavet ska ge liv och mångfald också i framtiden.

Reykjavik, den 22 januari

Matti Vanhanen (cent)

Anna Kolbrun Arnadóttir (Mifl)

Arman Teimouri (L)

Arto Pirttilahti (cent)

Bertel Haarder (V)

Britt Lundberg (C)

Carl Holst (V)

Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Heidi Greni (Sp)

Jenis av Rana (Mfl)

Johanna Karimäki (gröna)

Ketil Kjenseth (V)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Krista Mikkonen (gröna)

Linda Ylivainio (C)

Magnus Ek (C)

Martti Talja (cent)

Mikael Staffas (Lib)

Rasmus Ling (MP)

Tore Storehaug (Krf)

Willfred Nordlund (Sp)

³ Sandell, Markku. YLE Uutiset 25.5.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10220295> Hämtat 27.1.2019.

⁴ SAVE, Saaristomeren vedenlaadun parantaminen peltojen kipsikäsitte lyllä (Helsingin Yliopisto). <https://blogs.helsinki.fi/save-kipsihanke/usein-kysytyt-kysymykset/> Hämtat 27.1.2019.

⁵ Östman, Magnus, Finlands Natur nr 3/2016. <https://www.finlandsnatur.naturochmiljo.fi/artiklar/miljogifter/article-91885-53555-nya-tag-mot-fosforlackaget> Hämtat 27.1.2019.

⁶ Sandell, Markku. YLE Uutiset 25.5.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10220295> Hämtat 27.1.2019.

⁷ Sandell, Markku. YLE Uutiset 25.5.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10220295> Hämtat 27.1.2019.

⁸ Sandell, Markku. YLE Uutiset 25.5.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10220295> Hämtat 27.1.2019.